

Наталія Каушкадамова

НОВІ КОМПАКТ-ДИСКИ

Василь Барвінський. Вибране. 9 прелюдій для фортепіано. Солоспіви.
Виконавці: Наталія Дитюк – сопрано, Мирослав Драган – фортепіано,
Оксана Рапіта – фортепіано. – Львівська національна філармонія, 2019.

«Рік Барвінського», що був оголошений у лютому 2018 і щиро відзначений на Львівщині, залишив по собі гарні плоди – нові і прем'єрні звукозаписи творів композитора. Ми вже писали про диск з фортепіанними творами композитора, випущений піаністкою Віоліною Петриченко, що живе у Німеччині. А нещодавно з'явився новий компакт-диск, nagrаний львівськими музикантами, Заслуженими артистами України – співачкою Наталією Дитюк та піаністами Оксаною Рапітою і Мирославом Драганом. Його прем'єра – це вперше записана велика добірка з дев'яти солоспівів Василя Барвінського.

Ці твори являють собою вокально-інструментальні поеми, більшого чи меншого розміру, з багатою, змістовною фактурою та дуже виразною партією голосу. Композитор писав їх здебільшого у 1920-х роках, коли, працюючи у Львові, орієнтувався у своїй вокальній творчості на мистецтво видатних львівських співачок-сучасниць, передовсім Соломії Крушельницької. Цим зумовлені інтонаційні тонкощі музичного тексту, що висувають неабиякі вимоги до виконавців. Вони майстерно розкривають підтексти словесного ряду. Композитор вибирав поетичні зразки, близькі своєму світовідчуттю – ліричні й психологічні, з явним українським забарвленням поезії Б. Лепкого, Г. Гайне, Т. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки, Г. Чупринки.



Виконавський дует Наталії Дитюк та Мирослава Драгана виявив при виконанні солоспівів Барвінського ідеальне відчуття ансамблю. Чистий і світлий голос співачки, сопрано, став визначальною барвою всієї інтерпретації. Н. Дитюк не допускає жодного форсування звуку чи грубощів, віддає перевагу легкому звукотворенню. Її спів відзначається просто таки інструментальною витонченістю нюансів, динамічних і висотних, що доносять до слухача інтонаційне багатство мелодики Барвінського. Піаніст же не тільки тактовно пристосовується до гучності голосу і не тільки

досконало опановує зовсім непросту фортепіанну партію солоспівів. Він знаходить і висвітлює тонкощі гармонії, темброве багатство фактури, розкриває музичні алюзії до словесного тексту, якими тут вщерть наповнена фортепіанна тканина. Особливо хочеться відзначити повну рівноправність та прекрасну взаємодію виконавців у поемі для тріо «Пісня пісень» на слова В. Маслова-Стокоза (соло на скрипці – Марко Комонько). Загалом, запропонована інтерпретація вокальних творів Барвінського акцентує і розкриває риси імпресіонізму, які присутні в музиці композитора. Хоч це й не нове розуміння стилю його творів, та мабуть досі ні в кого з виконавців воно не прозвучало так послідовно, цілісно й переконливо.

Половину програми компакт-диску складають фортепіанні твори. Це 8 Прелюдій В. Барвінського, написаних ще зовсім молодим музикантом у 1908 році. Один з перших опусів композитора виявився настільки вдалим, що від того часу і донині належить до найпопулярніших серед піаністів. Тож не дивно, що Прелюдії мають сьогодні вже солідну традицію інтерпретації і допускають різні трактування (див. журнал *mus.art.co.ua* за 13 лютого 2018). Оксана Рапіта запропонувала власне прочитання циклу. Керуючись цим, вона обрала для виконання відмінну від авторської послідовність прелюдій, наближену до того, як вони прийшли до сучасного слухача: спершу всі п'ять опублікованих п'єс, а потім вже – три нещодавно віднайдені. Це прочитання також позначене духом імпресіонізму: піаністка надає перевагу станам споглядання, любовання знахідками гармонії, мелодії чи фактури, не проминаючи увагою жодної з їхніх скороминущих красот. Робить це майстерно і привабливо, нераз стримуючи задля уваги темп. Натомість уникає не тільки будь-якої агресивності, але й значної драматизації чи героїзації музики. Характерно, що закінчує цикл прелюдією Ля-бемоль мажор, зітканої з прозорих фігурацій *leggiere*, в якій дуже цікаво показує вишукану приховану поліфонію і залишає як «післямак» від прелюдійного циклу враження повітряності й чарівності, мінливої та невловимої краси.

Троє львівських виконавців багато виступали з програмою творів Барвінського в концертних залах українських міст – Львова, Тернополя, Хмельницького, Івано-Франківська. При цьому було випробувано різні варіанти трактування й побудови програми. Тож для звукозапису вибрали найбільш вдалу інтерпретацію і втілили її майстерно та переконливо. Шкода тільки, що цією програмою не зацікавилися київські концертні організації, і вона так і не прозвучала на столичній сцені. Залишається надіятись, що дійде до київських слухачів на компакт-диску. Випуск рецензованого диску «Василь Барвінський. Вибране» став подією в українському музичному житті, бо таких звукозаписів в ньому дуже бракує і роботи майстрів старшого покоління вже не можуть достатньо задовольнити потребу.

*Lviv Piano Trio. Vasyl Barvinsky – Antonín Dvořák. PMV 002-2. 2018
Fundacja “Pro Musica Viva”.*

Ще один диск із записом музики Василя Барвінського запропонували знову ж троє львівських музикантів, але на цей раз об'єднаних постійною ансамблевою співпрацею – «**Львівське фортепіанне тріо**» у складі Катерини Потеряєвої, скрипка, Ольги Шутко, віолончель, та Наталії Ревакович, фортепіано. Вони виконали Фортепіанне тріо ля мінор В. Барвінського і співставили його в програмі з «Думками», тв. 90, А. Дворжака. Вміщення до однієї програми цих двох творів не було для музикантів випадковим, вони знайшли тут низку пов'язань: спорідненість між двома

композиторами, адже В. Барвінський навчався у Празі у Вітеслава Новака і став, таким чином, мовби музичним «внуком» Дворжака, а також і більш широке пов'язання між українською та чеською культурами, виявлене у використанні спільного для них музично-поетичного жанру думки.

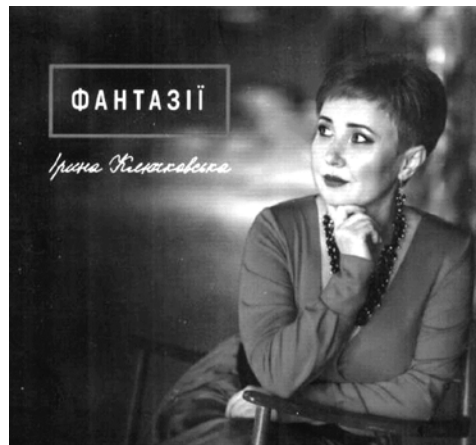


Ініціатором створення Львівського фортепіанного тріо ще 1999 року стала Наталя Ревакович – піаністка родом зі Львова, яка мешкає і працює у Варшаві. Одним з найважливіших завдань, які ставить перед собою цей музичний колектив, є поширення української музики за кордоном України, зокрема у Польщі, та виконання її поряд і нарівні з європейською класикою. Це завдання виконується досить успішно, і українкам вдалося, зокрема, зацікавити польських колег творами Барвінського. При цьому вони зіткнулися з ще однією типовою для української музики проблемою: коли польські колеги захотіли й собі грати твори Барвінського, то виявилось, що неможливо дістати їхні ноти. Тож Наталя Ревакович зайнялася ще й цією справою: відредагувала Тріо Барвінського, підготувала та зуміла організувати його видання для поширення між всіма зацікавленими музикантами.

Твір Барвінського звучить у виконанні Львівського фортепіанного тріо різноманітно і цікаво. Ансамблістки добре відчують свою єдність і взаємодію в розкритті контрастних тем та їхнього розвитку. Темпераментним «двигуном» розгортання музики тут, як і належить, виступає скрипалька Катерина Потеряєва. А «фундамент» звучання творить соковитий голос віолончелі Ольги Шутко.

Фантазії. Ірина Ключковська. – Comp Music Ltd, 2018. – 4822143555737.

Виконавського поширення потребують, звичайно ж, не тільки твори класиків, але й, тим більше, твори сучасних композиторів. Третій компакт-диск, який збагатив нашу вітрину, – це звукозапис вокальних творів Олександра Козаренка та Анатолія Кос-Анатольського у виконанні Ірини Ключковської, сопрано, та Мар'яни Самотос, фортепіано. Особливої уваги на ньому заслуговують твори Козаренка, бо концертна сцена нас поки що не надто тішить їхнім виконанням. На диску – чотири вокальні цикли композитора, а відкриває програму молитовний гімн «Богородице Діво». Благостною урочистістю мелодії, гармонії і фактури він ніби прокладає мостик від традиції до подальших новаторських опусів.



Цикл «Сім струн», написаний на слова Лесі Українки 1981 року, належить до ранніх творів Козаренка. Та у ньому виразно впізнаються характерні риси стилю цього музиканта. Вокально-інструментальний дует двох виконавців він трактує як невеличкий, але надзвичайно експресивний театр, і змушує їх до щораз нового перевтілення, персоніфікуючи в музиці образи Лесиної поезії. Безвідмовним інструментом для цього слугує гострий контраст: патетичний образ Батьківщини змінюється гамором пташиної зграї, відчайдушна і завзята коломийка витісняється шумом-ревом лютої негоди (біда піаністові!), а вишуканий «бесплотний» звукопис місячного світла накладається на тужливу псалмодію бідняцької коліскової.

П'ять романсів на слова Софії Майданської – другий цикл Козаренка – ще більше конденсують експресію музики. Болючі ноти поезії композитор переливає у жорсткі гармонії фортепіано та повні відчаю речитації сопрано. У всіх цих солоспівах, та, можливо, найбільше у Триптиху на слова Марти Томенко (третій цикл) виявляється притаманне Козаренкові пронизливе відчуття змістовності інтонаційних та жанрових архетипів музики і впізнаються іманентні прийоми розкішного авторського піанізму. Натомість камерна кантата «Мікросхеми» розкриває щораз нові можливості змістовної інтерпретації різноманітних інструментальних тембрів – цимбалів, ная, вібрафона та бонгів.

Виконавці продемонстрували неабияку майстерність своїм трактуванням творів Олександра Козаренка. Так, співачці окрім складних інтонаційних послідовностей довелося опанувати ще й прийоми шпрыхштїмме. Й Ірина Ключковська, і Мар'яна Самотос показали себе професіоналами високого рівня. Те, що видатні, але дуже непрості твори знайдуть тепер дорогу до слухачів, – їхня велика заслуга.

Добірка пісень Анатолія Кос-Анатольського, що складає другу частину програми компакт-дису, чарує характерними для цього композитора «смачними» мелодіями, вальсовими ритмами, м'якими гармоніями фортепіано. Ці твори дають співачці можливість красуватися привабливістю свого голосу, і вона прекрасно панує також і над цією сферою. Компакт-диск «Фантазії» виявляється таким чином зверненням до широкого кола слухачів, що мають різні смаки і збагатять свої уявлення про українську музику.

Львів, березень 2019